

Číslo: 4083/2021-2022

SPRÁVA

o výsledkoch školskej inšpekcie

vykonanej v dňoch **od 16. 05. 2022 do 17. 05. 2022 a 20. 05. 2022**

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola, Školská 851/4, Veľké Zálužie	
Zriaďovateľ	Obec Veľké Zálužie

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

Mgr. Darina Lahučká, riaditeľka školy

Mgr. Mária Hrašková, zástupkyňa riaditeľky školy

V súlade s poverením na **tematickú** inšpekciu č. 4083/2021-2022 zo dňa 13. 05. 2022 **inšpekciu vykonali:**

Ing. Iveta Trévaiová, školská inšpektorka, ŠIC Nitra .....

Mgr. Klára Vrbová, školská inšpektorka, ŠIC Nitra .....

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKČIE

Práca pedagogického asistenta (PA) so žiakmi so zdravotným znevýhodnením (ZZ)

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kontrolovaný subjekt bola štátna plnoorganizovaná základná škola s vyučovacím jazykom slovenským s 19 triedami a 373 žiakmi. V primárnom stupni vzdelávania bolo 9 tried so 184 žiakmi, v nižšom strednom vzdelávaní 10 tried so 189 žiakmi. Formou začlenenia sa v 13 triedach vzdelávalo 26 žiakov so zdravotným znevýhodnením (ďalej ZZ) spolu s intaktnými žiakmi, z toho jedna žiačka mala povolené individuálne vzdelávanie. Jednému žiakovi bolo zo zdravotných dôvodov povolené vzdelávanie podľa individuálneho učebného plánu v rozsahu 2 hodiny týždenne v domácom prostredí. Proces výchovy a vzdelávania zabezpečovalo 27 učiteľov, 4 vychovateľky, 3 pedagogické asistentky (ďalej PA) prijaté na plný úväzok a financované z normatívnych finančných prostriedkov. Zariadenia poradenstva a prevencie odporúčali na školský rok 2021/2022 pridelenie PA pre 10 žiakov, riaditeľka školy požiadala o poskytnutie finančných prostriedkov pre 8 PA.

Z celkového počtu 26 začlenených žiakov so ZZ boli 8 v primárnom a 18 v nižšom strednom vzdelávaní. V primárnom vzdelávaní poskytovala 1 PA pomoc na vyučovacích hodinách 4 žiakom so ZZ, z toho v 2. ročníku 2 (narušená komunikačná schopnosť, viacnásobné postihnutie – mentálne, telesné, narušená komunikačná schopnosť) a 2 žiakom 3. ročníka (telesné postihnutie, mentálne postihnutie). V nižšom strednom vzdelávaní sa 2 PA venovali

6 žiakom, z toho v 5. ročníku 3 (poruchy aktivity a pozornosti, mentálne postihnutie, viacnásobné postihnutie – telesné, narušená komunikačná schopnosť), v 6. ročníku 1 (poruchy aktivity a pozornosti), v 7. ročníku 1 (mentálne postihnutie) a v 8. ročníku 1 (mentálne postihnutie).

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Zistenia z analýzy dokumentácie

Do pracovnej náplne PA patrilo uľahčenie adaptácie a pomoc žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej ŠVVP) pri prekonávaní bariér, kooperácia s pedagogickými zamestnancami pri ich edukácii a organizácia činnosti podľa pokynov učiteľa na vyučovacej hodine. Mali určený výkon pedagogického dozoru, sprevádzanie žiakov pri ich presune do učební, pomoc pri príprave učebných pomôcok, priame vedenie alebo súčinnosť pri realizácii mimoškolských aktivít (záujmové útvary, exkurzie, výlety, spoločenské a športové podujatia), spoluprácu so zákonnými zástupcami a rozvíjanie profesijných kompetencií účasťou na vzdelávacích aktivitách. V rámci SWOT analýzy zverejnenej v pláne práce na školský rok 2021/2022 riaditeľka školy považovala ako silnú stránku pôsobenie PA pri žiakoch so ZZ a činnosť so začlenenými žiakmi, ohrozenie videla v náraste počtu žiakov s vývinovými poruchami učenia, poruchami aktivity a pozornosti (nesprávne uvedené ako poruchy správania), v nedostatočnom počte PA, na čo poukázala aj v rozhovore.

Podľa písomných vyjadrení zariadení poradenstva a prevencie z celkového počtu 26 začlenených žiakov potrebovalo pomoc PA 10, z nich 7 na 100 % vyučovacích hodín, 2 na 50 % a 1 na 30 % z týždenného počtu hodín. Vo všetkých odporúčaniach na pridelenie PA zariadenia poradenstva a prevencie uviedli konkrétne bariéry žiakov pri ich edukácii vzhľadom na ich diagnostikované ZZ. Dvaja žiaci mali uvedené vyučovacie predmety (slovenský jazyk a literatúra, matematika), na ktorých sa vyžadovalo pôsobenie PA, jeden žiak mal výber predmetov ponechaný na rozhodnutie pedagógov podľa jeho aktuálnych potrieb. Škola zabezpečila pre každého žiaka na základe odporúčania zariadení poradenstva a prevencie PA, rozsah poskytovanej pomoci žiakom so ZZ obmedzoval ich nedostatočný počet. Pridelenie PA k žiakom so ZZ bolo nerovnomerné, pri žiakoch s odporúčaním na všetky vyučovacie hodiny sa rozsah pomoci pri prekonávaní ich bariér pohyboval od 2 do 14 hodín, čo predstavovalo 9 až 65 %-né zabezpečenie PA v zmysle odporúčaní. Žiakom s odporúčaním pridelenia PA na polovicu vyučovacích hodín bola pomoc poskytovaná na 8 hodinách (27 %) a žiakovi s požadovanou pomocou PA na 30 %-ách hodín na 7 (24 %). Prioritne bola pomoc PA poskytovaná žiakom so ZZ na hodinách slovenského jazyka a literatúry (25), matematiky (17), anglického jazyka (6), vlastivedy (4), sporadicky na hodinách prírodovedy/prvouky, informatiky (2), biológie, dejepisu, geografie, občianskej náuky a výtvarnej výchovy (1). Žiakom s mentálnym postihnutím bola zabezpečená pomoc PA aj na hodinách pracovného vyučovania (11) najmä počas hodín cudzích jazykov intaktných žiakov. PA sa riadili zostaveným rozvrhom, zväčša poskytovali pomoc konkrétnemu žiakovi alebo dvojici žiakov so ZZ v rôznych triedach (dvoch až troch). Pozitívom bolo zriadenie učebne pre žiakov so ŠVVP, ktorá sa využívala aj ako miestnosť pre výchovnú poradkyňu, vybavenej školským nábytkom a pohovkou, s kompenzačnými pomôckami v podobe gramatických a matematických tabuliek na nástennej tabuli. Zariadenia poradenstva a prevencie odporúčali v diagnostických správach 6 žiakom so ZZ používanie kompenzačných (napr. kalkulačka, reálne a názorné predmety,

tabuľky s gramatickými pravidlami a javmi, tabuľky násobkov, so vzorcami, jednotiek dĺžky a hmotnosti), učebných (pexeso, obrazový materiál na vizualizáciu, počítačové aplikácie a programy, didaktické hry) a technických pomôcok (napr. tablet, počítač, notebook so špeciálnym zväčšovacím softvérom a hlasovým výstupom, prenosné digitálne čítacie zariadenie s hlasovým výstupom), ktoré boli uvedené aj v ich individuálnych vzdelávacích programoch (ďalej IVP). Žiačka s viacnásobným postihnutím mala v IVP zdôvodnené nepoužívanie technických pomôcok (notebook so špeciálnym zväčšovacím softvérom a hlasovým výstupom, prenosné digitálne čítacie zariadenie s hlasovým výstupom) ich absenciou, podľa vyjadrenia PA a pedagógov v riadenom rozhovore používala tablet, všetky písomné materiály jej PA spracovávala v elektronickej podobe. V triede mala k dispozícii školskú lavicu s výrezom podľa odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie. Dokumentácia žiakov so ZZ bola kompletná. Nedostatky súviseli s ojedinele sa vyskytujúcou neúplnosťou vyplnenia Návrhu na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materskej škole, základnej škole, strednej škole a v špeciálnej škole (ďalej Návrh) z dôvodu nevyznačenia súhlasu alebo nesúhlasu zákonného zástupcu k formám vzdelávania žiaka so ZZ, vymazávaním údajov chemickými prostriedkami v Návrhu a IVP. Otázna bola zmena dátumu na žiadosti a informovanom súhlase zákonného zástupcu jedného žiaka vykonaná vymazaním pôvodného dátumu chemickými prostriedkami.

IVP s výnimkou troch obsahovali zapracované odporúčania zariadení poradenstva a prevencie, v dvoch IVP boli neúplné, v jednom bez aktualizácie odporúčaní z kontrolného diagnostického vyšetrenia. Sporadicky sa vyskytlo neaktualizovanie záverov kontrolného alebo rediagnostického psychologického vyšetrenia. Súčasťou IVP žiakov s mentálnym postihnutím nebola úprava obsahu ich vzdelávania, výskyt nezrovnalostí v obsahu IVP (napr. uvedenie redukcie obsahu vzdelávania bez špecifikovania výkonových a obsahových požiadaviek vzdelávacieho štandardu jednotlivých vyučovacích predmetov v rozpore so skutočnosťou, vymedzenie individuálneho vzdelávania 1 žiačky v rozsahu 3 – 4 hodiny denne a jej oslobodenie od vzdelávania sa v predmete informatika v nesúlade s jej osobným rozvrhom hodín a pridelením PA počas danej hodiny, priebežná klasifikácia pre primárne vzdelávanie u žiačky nižšieho stredného vzdelávania, postup žiakov s mentálnym postihnutím podľa učebných plánov Vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím, pričom postupovali podľa rámcového učebného plánu intaktných žiakov, nesprávny názov predmetu telesná a športová výchova) znižoval ich výpovednú hodnotu. Neúplnosť IVP súvisela s absenciou krátkodobých cieľov, aktuálnych podpisov triednej učiteľky a ostatných učiteľov participujúcich na vzdelávaní žiakov so ZZ. Odporúčania zariadení poradenstva a prevencie v oblasti usadenia žiakov zväčša v predných laviciach, používania kompenzačných pomôcok žiakmi, na viac ako polovici hospitovaných hodín aj striedanie priamej a nepriamej činnosti sa učiteľmi i pedagogickými asistentkami dodržiavali. Menší dôraz bol venovaný poskytovaniu prestávok na oddych a relaxáciu najmä vo vzťahu k žiakom s mentálnym postihnutím a poruchou aktivity a pozornosti, ako aj ich usadeniu mimo zdroja podnetu spôsobujúceho narušenie koncentrácie a pozornosti žiakov.

Zistenia z riadeného rozhovoru s PA

PA v riadenom rozhovore poukázali, že boli rovnocennými členmi kolektívu pedagogických zamestnancov, zúčastňovali sa zasadnutí pedagogickej rady, ale neboli členkami metodického združenia. Všetky zhodne uviedli, že sa na zasadnutiach pedagogickej rady zapájali do diskusie,

vyjadrovali sa k hodnoteniu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov so ZZ, čo nedokumentovali predložené zápisnice z nich. Z ich vyjadrenia vyplynulo, že poskytovali spätnú väzbu učiteľom o prograse alebo regrese žiakov so ZZ, o ich výchovno-vzdelávacích výsledkoch (napr. problém žiaka s písaným písmom), ktorí akceptovali nimi poskytnuté informácie (napr. zmena a používanie tlačeneho písma). Počas výkonu tematickej inšpekcie v škole nepôsobil školský špeciálny pedagóg, riaditeľka školy v neformálnom rozhovore uviedla, že prvé dva mesiace školského roka 2021/2022 zamestnávala školskú špeciálnu pedagogičku na polovičný úväzok. Metodickú pomoc a usmerňovanie podľa vyjadrenia všetkých troch PA poskytovala učiteľka, ktorá mala absolvovanú špeciálnu pedagogiku (pedagogika mentálne postihnutých) a viedla aj dokumentáciu začlenených žiakov. Oboznámila ich s diagnostikou a špecifickými potrebami žiakov vyplývajúcich z ich ZZ, používaním kompenzačných a špeciálnych učebných pomôcok pri ich edukácii, rozvrhom a zadelením PA k jednotlivým žiakom podľa odporúčania zariadení poradenstva a prevencie. Jedna PA uviedla aj poskytovanie informácií riaditeľkou školy, jedna PA jej zástupkyňou. Všetky PA poukázali, že sa podieľali najmä na prekonávaní zdravotných, 2 PA jazykových, sociálnych, 1 PA architektonických bariér, ale aj strachu zo zvládnutia nového učiva žiakmi so ZZ, postupnej eliminácii rýchleho vzdania sa s akcentom na posilňovanie ich vôľových spôsobilostí. Za prínos ich pôsobenia vo vzťahu k žiakom so ZZ považovali poskytovanie pomoci pri manipulácii s pomôckami najmä žiakom s telesným a viacnásobným postihnutím, pri konzumácii stravy, prípravu pomôcok, neustálu prítomnosť na vyučovacej hodine, čo žiakom so ZZ umožnilo okamžitú spätnú väzbu, pocit sebaistoty a úspešnosti riešenia úloh uistením sa o správnosti ich spracovania. Podpora žiakom so ZZ podľa vyjadrenia jednej z PA prispievala k prekonávaniu bariér ako dôsledku ich ZZ v učení. Činnosť so žiakmi so ZZ počas výchovno-vzdelávacieho procesu a pri písaní písomných prác vnímali ako pomoc učiteľom z hľadiska efektívne zadeleného času v edukácii intaktných a začlenených žiakov s pozitívnym dopadom na dosahovanie lepších vzdelávacích výsledkov. V kontexte zákonných zástupcov žiakov so ZZ vnímali svoj prínos v komunikácii s nimi o výchovno-vzdelávacích výsledkoch ich detí, spoľahnúť sa a dôvere k pôsobeniu PA na hodinách, zabezpečení individuálneho prístupu a pomoci, možnosti väčšieho priestoru na poskytovanie starostlivosti (písanie poznámok, poznačenie domácej úlohy, inštruktáž, rozkrokovanie postupu, vysvetlenie pokynov a zadaní úloh) o nich. Za prekážky vo vzdelávaní žiakov s mentálnym postihnutím považovali 2 PA absenciu priestorov (záhony, kuchynka) a nefunkčnosť školskej dielne na realizáciu jednotlivých zložiek pracovného vyučovania, jedna aj chýbajúcu relaxačnú miestnosť alebo zriadenie relaxačného kútika. Vyrušovanie, nesústreďenosť a pocit menejcennosti niektorých žiakov so ZZ vnímala jedna PA ako možné prekážky v jej pôsobení a činnosti na hodinách. Vo vzťahu k učiteľom a zákonným zástupcom neuviedli žiadne prekážky zabraňujúce výkonu ich činnosti. Kvalifikačné požiadavky preukázateľne spĺňala 1 PA s aprobáciou učiteľstvo pre materské školy a vychovávateľstvo, 1 PA s úplným stredným vzdelaním v aktuálnom školskom roku končila štúdium v odbore vychovávateľsko-opatrovateľská činnosť a 1 PA s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa nepedagogického smeru navštevovala základný modul doplnujúceho pedagogického štúdia pre vychovávateľov a pedagogických asistentov v Metodicko-pedagogickom centre (ďalej MPC) Trenčín a Bratislava. Dve PA uviedli, že sa vzdelávali v problematike žiakov so ZZ zväčša formou samoštúdia, workshopu Ako byť dobrým asistentom učiteľa pre dieťa so špeciálnymi potrebami v materskej škole a základnej škole

a absolvovali aktualizáciu vzdelávania Relaxačné techniky pre deti, žiakov a pedagogických zamestnancov. Dve PA boli frekventantkami kvalifikačného vzdelávania pre splnenie kvalifikačných predpokladov na výkon pracovnej činnosti v kategórii pedagogický asistent. Z vyjadrenia 1 PA vyplynulo, že vzdelávanie pre nich ponúkali MPC, 2 PA uviedli Centrum včasnej intervencie Trenčín a Občianske združenie INŠPIRÁCIA. V prílohe 5 k plánu kontinuálneho vzdelávania na školský rok 2021/2022 mali obe PA uvedené kvalifikačné vzdelávanie so začiatkom od 01. 07. 2019 a plánovaným ukončením 01. 07. 2022.

Zistenia z priameho pozorovania v triede pri práci PA so žiakmi so ZZ

Školská inšpekcia vykonala spolu 14 hospitácií, z toho v triedach primárneho vzdelávania na 6 hodinách (slovenský jazyk a literatúra, matematika – po 2, pracovné vyučovanie, výtvarná výchova – po 1) a nižšieho stredného vzdelávania na 8 (slovenský jazyk a literatúra – 4, matematika – 2, geografia, anglický jazyk/pracovné vyučovanie – po 1).

Proces výchovy a vzdelávania žiakov so ZZ za prítomnosti PA prebiehal na všetkých hospitovaných hodinách v bežnej triede vrátane hodín pracovného vyučovania žiakov s mentálnym postihnutím v kombinácii s výučbou anglického jazyka intaktných žiakov. PA sa na hodinách venovali jednému žiakovi (92,86 %), ojedinele skupine žiakov so ZZ (7,14 %) i z dôvodu neprítomnosti jednej žiačky so ZZ v škole, v jednej triede na základe dohody medzi učiteľkou a PA o poskytovaní pomoci žiakom so ZZ. PA si boli vedomé svojich kompetencií a postavenia v triede, počas riadeného rozhovoru preukázali, že poznali silné a slabé stránky žiakov so ZZ, získali si ich dôveru, čo potvrdili priame pozorovania na hodinách a vyjadrenia všetkých opýtaných pedagógov v rámci riadeného rozhovoru. Pri riešení úloh sa niektorí žiaci očným kontaktom uisťovali o správnosti výsledku, PA eliminovali ich pocit neistoty povzbudzovaním, pozitívnou motiváciou alebo pohladením. Na viac ako troch štvrtinách hodín sa riadili inštrukciami učiteľov, s výnimkou hodiny pracovného vyučovania vzhľadom na individuálnu činnosť PA so žiakom počas hodiny anglického jazyka intaktných žiakov, rešpektovali ich rozhodnutia. Na väčšine hodín boli aktívne, na geografii PA nadviazala na aktivizačnú fázu učiteľa o určovaní svetových strán úlohami podporujúcimi prácu s mapou s dôrazom na orientáciu na mape regiónu. Vlastnú iniciatívu prejavili len na viac ako štvrtine hodín zaradením prestávky a relaxácie na koberci s podporou rozvíjania jemnej motoriky ukladaním farebných uzáverov z plastových fliaš, písaním číslíc do múky pri probléme žiaka s použitím písadla, výberom úloh a činnosti pre žiakov so ZZ, viacnásobným opakovaním učiva podľa obrázka s cieľom zvýšiť názornosť a nižšiu úroveň osvojenia si poznatkov žiačkou vzhľadom na jej predchádzajúcu neprítomnosť v škole. Pozitívom bola aplikácia špeciálnych metód a postupov 1 PA v edukácii žiaka s viacnásobným postihnutím na primárnom vzdelávaní. Na väčšine hodín PA pôsobili súbežne s učiteľom, prevládala individuálna činnosť PA v triede pri bežnej výučbe. Samostatná činnosť PA so žiakom so ZZ bola pozorovaná na hodinách pracovného vyučovania, bez zapojenia do činnosti s intaktnými žiakmi. Len na jednej hodine matematiky a slovenského jazyka a literatúry bola evidentná vyššia miera kooperácie učiteľky a PA s uplatnením neverbálnej komunikácie medzi nimi, počas ktorej sa striedali v činnosti s intaktnými žiakmi a žiakmi so ZZ. Na takmer dvoch tretinách hodín PA spoluorganizovali činnosti, vysvetľovali zadania a inštrukcie žiakom pre nich prijateľným, zrozumiteľnejším a jednoduchším spôsobom, dbali na dodržiavanie zásad (upozornenie žiaka na používanie ceruzky pri nákrese, podčiarknutie výsledku, zvýraznenie podstatných informácií v poznámkach farebným perom). Bariéru žiakov so ZZ v súvislosti s pomalým

psychomotorickým tempom im pomáhali prekonávať ponechaním dlhšej časovej dotácie na činnosti (úlohy na rozvoj trívia, tvorba odpovede, práca s mapou, kreslenie, maľovanie) a zohľadnením ich učebného i pracovného tempa. Na hodinách pracovného vyučovania PA rozvíjali manuálne zručnosti žiakov s mentálnym postihnutím s dôrazom na rozvoj jemnej motoriky (strihanie, lepenie, trhanie a skladanie papiera, ukladanie zrna kukurice na papier, vyfarbovanie) a ich samostatnosť. Individuálna podpora, usmerňovanie a overovanie správnosti riešenia zadaných úloh zo strany PA viedli k pocitu istoty a primeraného zvládania učebných povinností žiakmi. Hľadanie optimálnych spôsobov činnosti (napr. skladanie papiera) pre žiakov na viac ako polovici hodín a učenia sa (napr. písanie do múky, obkresľovanie číslíc na obrázku) s využitím multisenzorického prístupu (matematika primárne vzdelávanie, pracovné vyučovanie) podporovalo samostatnosť a prekonávanie prekážok s pozitívnym dopadom na pocit radosti a dosiahnutia úspechu. K tomu prispela aj pomoc PA žiakom so ZZ pri riešení úloh v nevyhnutnej miere, orientácii v zošite, pracovnom liste a pri nákrese i maľbe na farebný papier. Striedanie aktivít a činností, zadávanie rôznych úloh na niektorých hodinách pomáhalo udržiavať pozornosť žiakov s mentálnym postihnutím, poruchami aktivity a pozornosti. Na prevažnej väčšine hodín PA overovali správnosť riešenia pridelených úloh, písania grafém a slov, čítania s porozumením. Úspechy žiakov so ZZ aj v podobe malých pokrokov PA priebežne oceňovali pochvalou, verbálne zväčša holisticky (super, výborne). Priestor na podporu sebahodnotenia alebo hodnotenia výsledkov činnosti žiakmi PA na hodinách nevytvorili, niektorí učitelia v závere hodín podporovali rozvíjanie sebahodnotiacich zručností žiakov so ZZ (potlesk, zdvihnutie 2 prstov). Pozitívom na hodine matematiky v primárnom vzdelávaní bola implementácia pohybovej aktivity učiteľkou ako relaxačnej chvíľky na uvoľnenie svalstva, rozvoj a stimuláciu hrubej motoriky žiaka s telesným a viacnásobným postihnutím, ako aj možnosť voľného pohybu po triede žiakom. Na hodinách bol menší akcent venovaný činnosti žiakov najmä s mentálnym postihnutím s prostriedkami informačno-komunikačných technológií, na niektorých vyučovacích hodinách názornosti vyučovania, striedaniu priamej a nepriamej činnosti, poskytovaniu prestávok na oddych, čo sa prejavilo únavou žiakov najmä pri písaní poznámok a odpise úloh z tabule s dopadom na nutnosť ich občasného prepisu PA. Problémy v použití osvojených poznatkov žiakmi najmä na hodinách matematiky a slovenského jazyka a literatúry pomáhalo eliminovať využívanie kompenzačných (kartičky s obrázkami na určenie počtu, so slovami s zvýraznením začiatočných písmen, znaky porovnávania, násobky čísla 2, gramatické tabuľky) a učebných pomôcok (pexeso, slabiková stonožka, papierové kocky s veľkými tlačnými písmenami, texty z detských časopisov, encyklopédia Farma), u žiakov s mentálnym postihnutím aj používanie učebníc a pracovných zošitov špeciálnej základnej školy. PA pomáhali podľa potreby žiakom s telesným a viacnásobným postihnutím pri manipulácii s kompenzačnými pomôckami (hádzanie papierových kociek s písmenami, nastrihané vety, násobky čísla 2), písacími potrebami (držanie ceruzy), učebnicou, zošitom a pracovným listom, strihaní štvorcov a ďalších manuálnych činnostiach (napr. skladanie obrusu po výtvarnej výchove, držanie ruky), žiakovi s poruchami aktivity a pozornosti úpravou priestoru na lavici. Žiakov so ZZ na viac ako polovici hodín priebežne zhodnotili v tom, čo sa im podarilo splniť, spätnú väzbu o činnosti žiakov poskytovali skôr učiteľom, sporadicky žiakom. Priateľský, akceptujúci, trpezlivý, no najmä taktný a tolerantný prístup PA k žiakom so ZZ sa prejavil v pozitívnej a priateľskej pracovnej atmosfére, na viac ako jednej tretine hodín prispel aj k tvorivému a dynamickému

prostrediu na vyučovacích hodinách. Menšie rušivé elementy boli zaznamenané len na hodine geografie v dôsledku súbežného výkladu nového učiva učiteľom intaktným žiakom a vysvetľovaniu učiva PA žiakovi s mentálnym postihnutím.

Zistenia z rozhovoru s vyučujúcim daného predmetu

Vyjadrenia 8 učiteľov v riadenom rozhovore realizovanom po priamom pozorovaní činnosti PA so žiakmi so ZZ v 7 triedach poukázali na pozitívne hodnotenie ich pôsobenia pri vzdelávaní žiakov so ZZ. Prínos vnímali najmä v starostlivosti o žiakov so ZZ, zabezpečení individuálneho prístupu, snahy o udržiavanie pozornosti žiakov, čím sa vytvorili širšie príležitosti pre učiteľa na činnosť s intaktnými žiakmi, ako aj v možnosti poskytnutia väčšieho časového priestoru na vysvetlenie inštrukcií k pochopeniu zadania úlohy či učiva žiakmi so ZZ. Jedna z učiteliek výstižne vyjadrila ich vzájomnú kooperáciu, náročnosť z hľadiska času na prípravu a vzájomné konzultácie s PA v popoludňajších hodinách vyvážila pomoc PA pri vzdelávaní žiakov so ZZ v triede, čo zefektívnilo a uľahčovalo samotnú edukáciu. Jedna učiteľka poukázala na občasné rušivé elementy vo vyučovaní, ktoré súviseli s rozhovorom PA so žiakmi so ZZ počas samostatnej činnosti intaktných žiakov. Zároveň podotkla, že pozitíva v prítomnosti PA na hodinách prevyšujú uvedený nedostatok. Viac ako polovica učiteľov (62,50 %) ocenila aktivnosť a iniciatívnosť PA, len o niečo viac ako tretina (37,50 %) sa vyjadrila, že čakali na pokyny učiteľa. Podľa vyjadrenia väčšiny z nich PA participovali s nimi na príprave didaktických pomôcok (87,50 %), vyučovacieho materiálu (62,50 %) a vyučovacích hodín (37,50 %), časť z nich uviedla oboznámenie PA s obsahom, cieľmi, metódami a úlohami vyučovacej hodiny. Konzultácie ohľadom spoločných hodín prebiehali väčšinou v popoludňajších hodinách, ojedinele počas prestávok alebo aj pred začiatkom hodiny. Názory učiteľov ohľadom prevládajúcej formy činnosti PA so žiakmi so ZZ a ich pôsobení na vyučovacích hodinách boli zhodné so zisteniami školskej inšpekcie pri priamom pozorovaní. Odpovede učiteľov naznačili, že činnosť PA bola primárne zameraná na pomoc žiakom so ZZ pochopiť zadanie úloh a obsah preberaného učiva (100,00 %), na overovanie správnosti riešenia pridelených úloh a umožnenie výkonu činnosti žiakom so ZZ podľa vlastného pracovného tempa (75,00 %), pomoc pri príprave pomôcok, prepis textu, príkladov, prípadne poznámok, realizáciu aktivít udržiavajúcich pozornosť žiakov vo vyučovacom procese (62,50 %). Podľa polovice učiteľov boli PA nápomocné pri motivácii a aktivizácii záujmu žiakov o proces učenia, vedení žiakov k samostatnosti vytváraním priestoru ku kontrole výsledkov činnosti alebo ponechaním žiaka vykonávať ich individuálnym spôsobom. Zhodné bolo vyjadrenie všetkých učiteľov o poskytovaní spätnej väzby zo strany PA, čím získali obraz o problémoch alebo úspešnosti riešenia úloh, pochopení učiva žiakmi so ZZ, potrebe opätovného vysvetlenia prípadne prehĺbenia a zopakovania učiva. Atmosféru na vyučovacích hodinách za prítomnosti PA vnímali ako pozitívnu a priateľskú, viac ako polovica aj ako tvorivú a dynamickú.

1.3 INÉ ZISTENIA

Riaditeľka školy umožnila žiakovi 9. ročníka so ZZ (zdravotné oslabenie), ktorý bol individuálne vzdelávaný v domácom prostredí v rozsahu 2 hodín týždenne splnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole. Dva roky po sebe bol zaradený v 9. triede, podľa predloženého IVP na aktuálny školský rok plnil obsah učiva v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, prírodoveda a vlastiveda podľa 3. ročníka. Zákonný zástupca dňa 29. 06. 2021

podal písomnú žiadosť o povolenie plnenia desiateho roku povinnej školskej dochádzky v základnej škole. Riaditeľka školy dňa 26. 06. 2021 vydala rozhodnutie o povolení plnenia povinnej školskej dochádzky podľa individuálneho učebného plánu, čo odôvodnila žiadosťou zákonného zástupcu a na základe odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie. V čase vydania rozhodnutia uvedené dokumenty riaditeľka školy nemala k dispozícii, nakoľko zariadenie poradenstva a prevencie vydalo diagnostickú správu až s dátumom 21. 10. 2021 s iným záverom. Rediagnostické psychologické vyšetrenie realizované v školskom roku 2021/2022 už ako 15,8 ročnému žiakovi poukázalo aj na ľahký stupeň ľahkého mentálneho postihnutia. K vydanému rozhodnutiu riaditeľky školy absentovali žiadosť zákonného zástupcu a individuálny učebný plán. Uvedený žiak mal od školského roka 2012/2013 vydané rozhodnutie o povolení individuálneho vzdelávania až do pominutia dôvodov.

2 ZÁVERY

Pôsobenie 3 pedagogických asistentiek v škole zabezpečilo v kooperácii s učiteľmi cieľnú a intenzívnu podporu žiakom so zdravotným znevýhodnením podľa odporúčaní zariadení poradenstva a prevencie. Ich nedostatočný počet neumožnil poskytovanie pomoci žiakom v rozsahu navrhnutom jednotlivými zariadeniami poradenstva a prevencie. Nedostatkom bola absencia školského špeciálneho pedagóga, ktorého náplň čiastočne suplovala učiteľka s aprobáciou špeciálna pedagogika. Pozitívom bolo jej usmerňovanie pedagogických asistentiek v oblasti pomoci žiakom so zdravotným znevýhodnením v edukačnom procese za účelom saturácie ich špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb vzhľadom na diagnostikované poruchy a postihnutia. Odporúčania zariadení poradenstva a prevencie pre proces výchovy a vzdelávania boli väčšinou akceptované, menší dôraz sa kládol na zaraďovanie relaxačných prestávok, cvičení alebo oddychu vzhľadom na zdravotné znevýhodnenie žiakov, ako aj striedanie priamej a nepriamej činnosti či rozvíjanie sebahodnotiacich zručností. Individuálne vzdelávacie programy deklarovali aplikáciu odporúčaní v edukačnom procese, dva z nich vykazovali neúplnosť zapracovania odporúčaní a jeden neaktualizované podľa najnovších záverov diagnostickej správy. Nezrovnalosti v obsahu individuálnych vzdelávacích programov, absencia krátkodobých cieľov, úpravy obsahu vzdelávania u žiakov s mentálnym postihnutím a oboznámenia všetkých učiteľov o špecifikách vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením znižovali ich aplikáciu v praxi. Pedagogické asistentky boli rovnocenní členovia pedagogického kolektívu, zúčastňovali sa zasadnutí pedagogickej rady, neboli členkami metodického združenia. Pomáhali prekonávať žiakom so zdravotným znevýhodnením najmä zdravotné, sociálne a jazykové bariéry, žiakom s viacnásobným a telesným postihnutím aj priestorové či architektonické prekážky. Poskytovali učiteľom spätnú väzbu o procese učenia sa žiakov so zdravotným znevýhodnením, čo umožňovalo opätovné vysvetlenie učiva alebo viacnásobné opakovanie pre jeho lepšie osvojenie žiakmi. Realizáciu hodín pracovného vyučovania znižovala nefunkčná školská dielňa. Dve pedagogické asistentky si štúdiom dopĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon profesie. Rozširovali si svoje vedomosti o práci so žiakmi so zdravotným znevýhodnením formou samoštúdia, workshopu, aktualizácie a kvalifikačného vzdelávania. Priame pozorovania na vyučovacích hodinách a riadené rozhovory s učiteľmi poukázali na prínos pôsobenia pedagogických asistentiek v činnosti so žiakmi so zdravotným znevýhodnením, vo vzťahu k intaktným žiakom i učiteľom. Individuálny prístup, povzbudzovanie, usmerňovanie, vysvetľovanie pokynov a zadaní úloh pedagogickými asistentkami pomáhalo žiakom zdolávať prekážky v ich učení. Možnosť pracovať

individuálnym tempom a spôsobom vytváralo pocit spokojnosti a úspechu s pozitívnym dopadom na prekonávanie sociálnych bariér. Hľadanie optimálnych spôsobov učenia sa žiakov so zdravotným znevýhodnením uľahčilo proces získavania nových poznatkov a ich uplatnenia pri riešení zadaných úloh, písanie žiaka prstom do múky namiesto písadla či skladanie papiera podľa vlastného výberu vzbudzovalo u žiakov radosť zo zvládnutia úlohy. K socializácii žiakov s mentálnym postihnutím prispelo ich zapájanie do činnosti spolu s intaktnými žiakmi s výnimkou podpory rozvíjania ich digitálnych spôsobilostí. Používanie učebných, špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok, usadenie začlenených žiakov väčšinou v predných laviciach potvrdilo implementáciu odporúčaní zariadení poradenstva a prevencie v edukačnom procese. Príjemná pracovná atmosféra, na niektorých vyučovacích hodinách tvorivé a dynamické prostredie boli výsledkom kooperácie a jasných pravidiel medzi učiteľmi a pedagogickými asistentkami, čo viedlo k zvládaniu paralelnej organizácie procesu učenia sa intaktných i zdravotne znevýhodnených žiakov s pozitívnym dopadom na prejavy prvotných krokov inkluzívnej formy edukácie vo vzdelávacom prostredí.

Zistilo sa porušenie všeobecne záväzných právnych a interných predpisov:

1. § 7a ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej školský zákon) (absencia úpravy obsahu vzdelávania v individuálnom vzdelávacom programe žiakov s mentálnym postihnutím).
2. § 26 ods. 1 a ods. 4 školského zákona (absencia žiadosti zákonného zástupcu o povolenie vzdelávania podľa individuálneho učebného plánu, nespracovanie individuálneho učebného plánu pedagogickými a odbornými zamestnancami).
3. § 94 ods. 4 školského zákona (nepôsobenie školského špeciálneho pedagóga v škole pri počte 26 začlenených žiakov so zdravotným znevýhodnením).
4. § 4 ods. 6 v nadväznosti na ods. 4 vyhlášky č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení neskorších predpisov (nezaradenie pedagogických asistentiek do metodického združenia).
5. § 17 ods. 2 vyhlášky č. 320/2008 Z. z. o základnej škole v znení neskorších predpisov (vymazávanie údajov v pedagogickej dokumentácii chemickými prostriedkami).

Zamestnanci, ktorých sa príslušné inšpekčné zistenia týkajú, boli s výsledkami a závermi oboznámení.

OPATRENIA ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Na základe zistení a ich hodnotení uvedených v správe o výsledkoch školskej inšpekcie Štátna školská inšpekcia uplatňuje voči vedúcemu zamestnancovi kontrolovaného subjektu tieto opatrenia:

1. **odporúča**
  - zamerať kontrolnú činnosť na dokumentáciu žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdelávaných formou začlenenia s cieľom odstrániť neúplnosť jej vedenia a výskytu nezrovnalostí v individuálnych vzdelávacích programoch,
  - doplniť krátkodobé ciele do individuálnych vzdelávacích programov a oboznámiť s ich obsahom všetkých učiteľov podieľajúcich sa na výchove a vzdelávaní žiakov so zdravotným znevýhodnením,
  - sfunkčniť v spolupráci so zriaďovateľom školskú dielňu za účelom realizácie hodín pracovného vyučovania a techniky,
  - zriadiť podľa finančných možností relaxačné kútiky v triedach,

- podporovať na vyučovacích hodinách sebahodnotenie a hodnotenie výsledkov činnosti žiakov so zdravotným znevýhodnením s cieľom rozvíjať ich sebahodnotiace zručnosti,
  - zaraďovať podľa potreby žiakov relaxačné prestávky alebo relaxačné cvičenia, striedať priamu a nepriamu činnosť na vyučovacích hodinách.
2. **ukladá kontrolovanému** subjektu v lehote do 14. 06. 2022 **prijatť konkrétne opatrenia** na odstránenie zistených nedostatkov týkajúcich sa absencie úpravy obsahu vzdelávania v individuálnom vzdelávacom programe niektorých žiakov, spracovania individuálneho učebného plánu a žiadosti zákonného zástupcu o povolenie vzdelávania podľa neho, nepôsobenia školského špeciálneho pedagóga v škole, nezaradenia pedagogických asistentiek do činnosti metodického združenia a vymazávania údajov v pedagogickej dokumentácii chemickými prostriedkami a predložiť ich Školskému inšpekčnému centru Nitra s uvedenými termínmi splnenia a menami zodpovedných zamestnancov.

Správu o splnení prijatých a uložených opatrení na odstránenie nedostatkov a ich príčin predložiť Školskému inšpekčnému centru Nitra v termíne do 30. 09. 2022.

PÍSOVNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

1. správa o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach Základnej školy Veľké Zálužie školský rok 2020/2021,
2. plán práce na školský rok 2021/2022,
3. pracovná náplň pedagogického asistenta,
4. rozvrh hodín tried a týždenný rozvrh hodín pedagogických asistentiek,
5. dokumentácia 10 žiakov so zdravotným znevýhodnením (Návrh na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v materskej škole, základnej škole, strednej škole a v špeciálnej škole, správy z diagnostických vyšetrení, žiadosť zákonného zástupcu k zmene formy vzdelávania, individuálny vzdelávací program, odporúčanie k prideleniu asistenta učiteľa na školský rok 2021/2022),
6. dokumentácia individuálne vzdelávaného žiaka (individuálny vzdelávací program, žiadosť zákonného zástupcu),
7. rozhodnutia riaditeľky školy o povolení individuálneho vzdelávania a štúdia podľa individuálneho učebného plánu,
8. doklady o vzdelaní pedagogických asistentiek,
9. zápisnice zo zasadnutí pedagogickej rady a metodických orgánov (školský rok 2021/2022),
10. plán kontinuálneho vzdelávania pedagogických pracovníkov ZŠ vo Veľkom Záluží (od 02. 09. 2014) s prílohou 5 školský rok 2021/2022,
11. protokol o zbere údajov Asistenti učiteľa – máj 2021 (na školský rok 2021/2022) školy s právnou subjektivitou.

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovila:

školská inšpektorka: Ing. Iveta Trévaiová

Dňa: 26. 05. 2022

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Nitra:
Ing. Iveta Trévaiová

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:
Mgr. Darina Lahučká

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 31. 05. 2022 v Nitre:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Nitra:

Ing. Iveta Trévaiová .....

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Darina Lahučká .....

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú
(vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 pracovných dní od prerokovania):

Mgr. Darina Lahučká, riaditeľka školy .....

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu:

Ing. Iveta Trévaiová, školská inšpektorka .....

Na vedomie

Štátna školská inšpekcia Bratislava - úsek inšpekčnej činnosti